

На заседанието на Режисьорския съвет, състояло се на 16.X.54 г. присъствуваха: др. др. К. Зидаров, Ф. Филипов, Н. О. Масалитинов, Ст. Сърчаджиев, Кр. Мирски, М. Бениеш, Н. Лилиев, Ал. Хаджихристов, Ст. Тончев при следния дневен ред:

1. Вземане решение за пиесата "ВЯРА" ;
2. Вземане решение за снемане на "УСИЛНИ ГОДИНИ".

a-1954-004895

К. ЗИДАРОВ — Във връзка с мнението на Министерството за "Вяра" др. Вутов съобщи, че от днес на театрите се дава по-голяма свобода, т.е. сами ще си пускат готовите пиеси, като Министерството няма да приема спектаклите. Същото се отнася и за последната пиеса "Вяра". Аз, обаче, казах, че именно и за тази пиеса М-вото трябва да си каже мнението въз основа на протокола. Тогава др. Вутов се съгласи да сумират всичко от протокола на приемането и днес до 12 ч. да дадат отговора за "Вяра".

Ф. ФИЛИПОВ — Другари, театърът се намира в ново, остро, тежко положение от една-две години с българските пиеси, които се критикуват от нашата общественост, която ни критикува също така за ниско художествено ниво на нашите спектакли. Смята се, че те са в лош вид, занайтчийски. Разбира се, макар че има много причини, по които хората да заемат строги и определени позиции спрямо театъра, ние трябва да намерим достатъчно сили в себе си, за да избегнем тия критики още повече сега, когато Министерството ни дава възможност самостоятелно да работим. Трябва да поправим всички грешки, които сме допускали, без да се правят повече отстъпки било на този или този автор; било на режисьор или актьор.

За спектакъла "Вяра" от Т. Генев аз определено казвам, че това е художествено слабо произведение. Не са идейните грешки, които тежат. Ние ще трябва да искаме от автора да прочете пиесата пред Режисьорски съвет, /не пред Художествен съвет, където има тенденция да не се казва истината за българските пиеси/ след което всички да помогнем на автора, като му посочим какви поправки да направим в пиесата. Ако той приеме поправките такива, каквито ние сме препоръчали, пиесата ще може да се пусне след 20 дни. Ако не ги приеме и не я поправи — няма да я пуснем.

Има и режисьорски някои неща, които, ние говорихме, др. Сърчаджиев е съгласен да поправи. Освен това в постановката има слаби изпълнители, които в никакъв случай не трябва да участвуват. От тях един е Темелков и трябва да бъде сменен, защото не може да направи ролята.

Аз смятам, че Режисьорският съвет трябва да се събере, да прочете внимателно наново пиесата, да даде нужните препоръки на автора и той да почне да работи. Докато не приемем един окончателен текст, репетиции да не се почват.

- АЛ. ХАДЖИХРИСТОВ - Каква е възможността на театъра за отлагане на премиерата с 5-10 дни?
- Ф. ФИЛИПОВ - Нека това стане на моя отговорност. По-добре да няма никаква възможност, но да имаме един по-хубав, здрав спектакъл.
- АЛ. ХАДЖИХРИСТОВ - Имам пред вид; че при това състояние, в което е сега, Тодор Генев трудно ще поправи пиесата си толкова бързо.
- Ф. ФИЛИПОВ - Че по цели ноци не спял. Тогава ние ще я поправим, ако приеме.
- КР. МИРСКИ - Аз общо съм съгласен с казаното досега. По отношение на по-високото равнище на спектакъла - мисля, как може да се получи. Защото действително, дано не се лъжа, но имам впечатление, че авторът не може да напише повече от това, което е дал, повече от това, което би направил при спокойна обстановка. Но не бива да отиваме извън това, което е в рамките на нашата специалност - да се изградят целостни образи, да се измени езика, за да е съответен на авторския - това не е в тия рамки. Поправките съвестно трябва да се направят от автора, а театърът да види дали може да пусне пиесата. Да счита, че пиесата е на високо художествено равнище и да я пусне, но според изказванията, щом работата е толкова сериозна, театърът не бива да я пуска.
- Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Мисля, че пиесата не може да се поправи от нас сериозно; може да сменим слаби изпълнители, но да поправим езика на автора - това е невъзможно. Още повече, че това не е класическо произведение, а тук езикът е весникарски. Съмнявам се, че може значително да подобрим пиесата.
- К. ЗИДАРОВ - Не може да поправиш езика, защото е неразривно свързан с образите.
- Н. ЛИЛИЕВ - Мисля, че не може да става въпрос за такива сериозни поправки, за които казва др. Филипов, понеже това не може да се осъществи за 15 дена. Аз мисля при това, че др. Генев едва ли би могъл да направи повече. Но се отнася до режисьорската страна, др. Сърчаджиев може да внесе нужните поправки. В смисъл на основни поправки, които се предлагат е невъзможно, защото това предполага основно написване на пиесата, а за това трябва не 15 дни, както предлага др. Филипов, а много повече време. Особено, ако на самия автор не са ясни образите. За 150 дни ние не са се изяснили, за 15 - съвсем няма да се изяснят. Все пак това е пиеса, която с голям възторг се посрещна от колектива. Посрещнаха я с аплодисменти, че трябва да участвуват непременно в нея и пр., а се получи нещо, което не е за пред хората.

М. БЕНИШ - Практиката показва, че такова изграждане на пиеси от 20 души бабуване в края на краищата причинява повече мъки и трудности на театъра. Аз смятам, че тук главно българските пиеси трябва да се изградят в сътрудничество между автор и режисьор. Също и тая пиеса на Т. Генов трябва да се доработи в такова сътрудничество между автора и режисьора. Сега да се събирате всички значи да продължава работата на комисията. Може ли само^с едно наше събиране да дадем на автора всички съвети за поправки

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Доколкото аз помня, тази пиеса беше наложена от Министерството. Пуснете я да се провали. А няма в Съветския съюз всичко е на високо ниво. И там има нехубави спектакли. Това ще бъде за нас урок.

К. ЗИДАРОВ - Но ние вече сме доказали достатъчно, че не сме театър на място.

Ф. ФИЛИПОВ - Това да е последно. Повече не бива да върви така.

М. БЕНИШ - Аз мисля, че във всичко си има рискове. Трябва да решим: или да не излезе въобще пиесата или да излезе с този риск.

КР. МИРСКИ - Аз бих направил такова предложение: пиесата да се отложи за неопределен срок, в който авторът да направи основни поправки. Защото виждам, че никой тук не е убеден в качествата на пиесата. Тогава, като донесе пиесата си поправена било след 6 месеца или година, те ще може да се доработи и да се пусне. Ако и това не стане, аз предлагам да се приключи работата с нея и толкова.

АЛ. ХАДЖИХРИСТОВ - Все пак е по-правилно предложението на др. Филипов. Цом театърът ще носи известна отговорност, да наблюдава на поправките, което е необходимо.

Ф. ФИЛИПОВ - Ние не може да дезертираме от помощта, която трябва да дадем, а тя трябва да е искрена, пълна. За езика няма да говорим, другарю Масалитинов.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - За тая пиеса аз трябва да кажа какво беше преди. Аз съм оказвал помощ на автора само режисьорски. IV действие беше наложено от др. Володин. Той каза на Тодор как да го направи. Не съм се бъркал в IV действие. Това съм помагал на автора, повече не можех. Пиесата има наистина много слабости, според мен дори повече, отколкото се показаха в Министерството, но има и големи актьорски постижения: Трандафилов, Исимов, Гобчевски, Узунев.

К. ЗИДАРОВ. - На Узунев не е постижение - той не знае какво да прави на сцената.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Има програми минимум и програми максимум. За тази пиеса

трябва според мен да вземем програма минимум. Ще предложим на автора поправки, ^{ще} вижда го подпомогнем колкото можем да го убедим, защото той е крайно упорит и не иска да разбере това, което се иска от него. Ако пък поиска, няма да може да го направи. Неговият език е журналистически, публицистичен. Струва ми се, че ако приемем, че както е това произведение може да премахнем много покираци, често повтарящи се неща, като "НК" или "Партията", пиесата може да излезе. А това не е много трудно и сложно. Като махнем финала на IV действие - това влизане на Пенеляшки, финала на III д. - песента, и да влезе един човек без да се дърпат тия перденца - тая Шерлокхолмсина, това ядено в IV д. получава се еснафщина, самоцелност. V действие може да поправим, вярвам и той ще се съгласи, толкова жора го казаха - да става не непосредствено, а по-късно от 9. IX. като се върнати само там един монолог на Богдан до прозореца /АЛ. ХАДЖИХРИСТОВ - Това е най-тъпия монолог в пиесата/. Дано само се съгласи, защото е много упорит, уверявам ви, мен ми се разстроиха нервите. Трандафилов стигна до там, че каза: "Няма да репетирам, ако е тук Тодор Генов!" А въпреки това спектакълът има качества, може да стане хубав. Ние и в бъдаще ще играем и слаби пиеси.

Ф. ФИЛИПОВ - Но да не бъдат под марката за Народния театър.

Ст. СЪРЧАДЖИЕВ - Тук ни бият като слабо художествено произведение.

Според мен политически грешки в пиесата няма, както се изтъкна в Министерството. И тоя култ на личността - ще махнем тоя култ, тия икони.

ЗаклЮчението ми е: програма минимум за пиесата. Да се преправи пиесата и да се пусне горе-долу след 15 дена.

КР. МИРСКИ - И след тия 15 дена ще излезе пиесата, но се играе няколко пъти и от това театърът няма да има полза, а вреда.

Ст. ТОНЧЕР - Аз така смятам: тази високателност на Госисъорекния съвет по изникналия въпрос за пиесата "Бяра" изисква висока оценка. Не трябва да се отстъпва от тези позиции още повече че Министерството държи, че ние отговаряме за продукцията на театъра. Но ми се струва, че тук се стига докрайности, което не би било от полза нито за театъра, нито за пиесата. Струва ми се, че е правилно изказването на др. Сърчаджиев, а и това на др. Филипков в началото, за програма минимум, за това, че не можем да надскачаме собствения си ръст. Но заедно с тия поуки от досегашната

ни работа, непрекъснато трябва да се повишава изискателността ни: ако да кажем досега температурата е била 35°, в следващия етап да се повиши с още 2°. С открити, смели изказвания по пиесата ще се стигне до добри резултати.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Аз бих искал нашият Режисьорски съвет да даде мнението си на автора, защото аз много мъчно говоря с него. /Ф. ФИЛИПОВ - Защото си задължен за нещо?/ - Не, не, но просто трябва да се бием с него.

К. ЗИДАРОВ - Вече са стигнали да скандали - толкова е творческото им сътрудничество.

Ф. ФИЛИПОВ - Значи само аз и Мирски сме на едно становище, че ако всички знаем, предварително, че тази пиеса ще претърпи крах, не бива да я пускаме.

К. ЗИДАРОВ - Другари, в това състояние, без поправките, които Министерството ще съобщи, и които се налагат, пиесата е лоша. Това значи, че ако я пуснем в тоя вид, ще предизвикаме нови критики, че не сме я поправили, че се поддаваме на актьорски хатъри, което става съвсем смешно. Когато получим от Министерството писмо за поправките, да ги дадем на автора и той да определи срока, нужен му да ги нанесе. А те са съществени. Др. Вутов говореше и за езика и за поправки, които др. Министър иска, така че нашата отговорност става още по-голяма. Да бъде граница таа пиеса, да покажем, че в театъра друг вятър е завял. Ние вече сами разбираме до какво положение е стигнал театъра. Аз разбирам, че ние не може да родим гении, като Шекспир, може би тази епоха ще роди, но много трябва да сме внимателно към Тодор Генев и ако видим, че той донесе същото, без да го е поправил, няма да го приемем.

Ф. ФИЛИПОВ - Актьори да се сменят, да влезе Стефан Великов в ролята на Виктор.

АЛ. ХАДЖИХРИСТОВ - А какво мислиш /към др. Сърчаджиев/ за Асен Миланов като се появи на сцената всички се смеят. За какво е нужен на автора? Изобщо да падне тоя образ.

Ф. ФИЛИПОВ - Да се направи предварително пълен план.

К. ЗИДАРОВ - Тази вечер е VI-тото представление на "Усилни години". Както знаете премиерата беше злополучна, грозна, което повлия и на общественото мнение. Тя говори и за лошия метод на театъра. Но от критиките, които се чуват от ухо на ухо не забелязвам, че

са градивни, те са напълно отрицателни - и това, което е в "Литературен фронт" и това, което е писал Каракостов и Радевски, - всичко е напълно отрицателно. Под тоя психоз аз, повече за да си спася здравето, бях решил пиесата да се снее, даже наредих да не се поставя в афиша. По тоя начин ще се даде и удовлетворение на нашите критици, че най-после пиесата ще се махне.

Аз виждам и авторските слабости, и режисьорските, и актьорските. Но как в Съветския съюз могат да издигнат до такова ниво пиесата, че да получи Сталинска награда, а ние да не направим тази пиеса да стъпи на краката си, да стане гордост и за театъра, и за автора, и за режисьора, и за актьорите? Макар че бях много категоричен, когато реших да се снее пиесата ми, аз се размислих - не е ли много диктаторски, как ще погледне обществото на тая моя постъпка, реших да внеса въпроса пред Режисьорски съвет. Заявявам, че няма материал, с който да не се справя, няма слабост, която конкретно да ми е показана и да не я поправа. Но как да намерим такова мнение, което да посочва така конкретно грешките ми и аз веднага ще ги поправа. Ако мислите, че моето решение е правилно, кажете. Аз не мога да се разпореждам с пиесата сам.

КР. МИРСКИ - Предварително искам да направя някои бележки. Въпросът с "Урилни години" също да се реши под висок критерий, но в никакъв случай не трябва да се влияем от това, което е писал да кажем Каракостов, или "Стършел". Трябва да го вземем под внимание, но този факт не е достатъчен да ни накара да вземем такова крайно решение. Пък и знаем как се пишат тия неща. Дадохме възможност на всички хора със зли намерения да ги разгънат, а и им дадохме основание, защото нямаше хубаво представление. И това шумене на публиката много влияеше на актьорите, те като начинаещи бяха доведени до такова състояние да бакат какво ще се каже. С оглед на реалните недостатъци да кажем сега има ли нужда от поправки или не?

Ф. ФИЛИПОВ - Предлагам днес да се изказваме по процедурни въпроси, а на друго заседание да говорим за необходими поправки.

Н. ЛИЛИЕВ - Мисля, че др. Зидаров правилно постави въпроса в Режисьорски съвет в смисъл, че той от излизането ѝ нататък не е властен върху нея. След като излезе пиесата, тя вече принадлежи на ония,

които ще я гледат. Затова още не би могло да се каже съди за успеха ѝ, не може след 5-6 представления да се съди какво ще бъде впечатлението на публиката. Аз разбирам Вашето безпокойство ~~няма да~~, др. Зидаров. И мен вълнува този въпрос, не засяга лично Вас. Вие толкова много неща имате да преодолявате. Но мисля, че сега е още рано. По-късно бихме могли да говорим за поправки, макар, че и в този си вид представлението задоволява. Това са критики, които при един случай ще харесат, а при друг - няма да харесат; пред тяхното колебливо мнение предпочитам да слушам собственото си. /КР. МИРСКИ - Каквото и да се поправи, тия които не ^{са} харесвали, пак няма да харесат/ Да се говори за пиесата сега е още рано, защото не сме убедени, дали именно тия са грешките, които се сочат. В Съветския съюз "Московски характер" обсъждаха и поправяха едва след 90-тото представление. /К. ЗИДАРОВ - Чак 90-то няма да стигне./ Ако Вие сте се повлияли, че в един делничен ден няма посещение...

- К. ЗИДАРОВ - Посещение има. Даже след критиката, интереса се засили.
- СТ. СЪРБАДЖИЕВ - Струва ми се, че Камен Зидаров е прибързал малко с това решение да се сваля пиесата. Мисля, че пиесата трябва да претърпи поправки, но те трябва да станат не така круто. По-скоро бих казал Мирски да поработи върху неща, които утежняват пиесата, а и автора да поправи някои неща. Но сега да се сваля пиесата, след тая критика, това е малодушие. Не тая неделя, а поне след 2-3 недели. Сега значи капитулация.
- Н. О. МАСАЛИТИНОВ - В никакъв случай не трябва да сваляме пиесата. Имах беседа с автора. Има актьори и актьори, независимо от таланта. Може да е по-слаб актьор, но да е в ансамбъл с другите. Аз говорих с Марта Попова. Казвам ѝ: "Талантлива сте, но не ви харесвам". Отстраняват я с бастун, а тя не реагира, та тя е духовна аристократка, трябва дори скандал да вдигне. Но изобщо пиесата трябва да се играе. Зорка Йорданова, дъщерята на учителя - драматична актриса, та аз плача от нея!
- АЛ. ХАДЖИХРИСТОВ - Смятам, че е неправомерно да се отмени пиесата, а трябва Режисьорския съвет да се занимае с поправките.
- М. БЕНИШ - Да се съберем да видим едно представление.
- Ф. ФУЛИНОВ - Начинът на процедиране към "Усилия години" по никакъв начин не бива да се различава от този към "Вира" от Тодор Генев или който е да е друг автор. Дори ако към Тодор Генев се предлага програма минимум, към "Усилия години" предлагам програма максимум. След една две-недели ще има градушка от обществено мнение, което се

изразява от наши видни другари, от вестниците, които са органи на нашата държава. Ще се получи, че те съветват, а ние не ги слушаме. Още повече, че след премиерата при мен идва няколко пъти обезпокоен К. Зидаров, той има желание да поправи грешките в пиесата. Затова час по-скоро трябва да се поправи спектакъла. Камен Зидаров да излезе с предложение как да поправи своята творба, Режисьорският съвет да му даде мнението си и две седмици да не се слага в афиша без да се обявява, през което време /коетниках не е малко/ трябва да почнем да я поправяме и чак когато сме вложили всичките си сили, които въобще можем да дадем, чак тогава да се успокоим. Има и изпълнители, които не покриват обрзивите. Каточе към "Усилни години" трябва да сме най-взискателни. Без паника, още повече, че авторът гори от желание час по-скоро да поправи всички грешки. /КР. МИРСКИ - А той има сили да ги поправи./ Има сили, да. Разбира се, трябва да кажа, че и в постановката има много неща, които трябва да се поправят. Но това по вина на всички ни не стана, а трябваше да стане още веднага след премиерата.

К. ЗИДАРОВ - Нека Режисьорският съвет да гледа ~~изминважия~~ сряда пиесата.

СТ. ТОНЧЕВ - Ако може след гледането в сряда да стане едно вътрешно обсъждане с актьорския колектив, кадето остро да се критикуват някои актьорски неуспехи, което ще допринесе за тяхното преодоляване.

Ф. ФИЛИПОВ - Да се обяви официално, че в сряда Режисьорският съвет ще гледа "Усилни години".

КР. МИРСКИ - Малка бележка: мисля, че ако се обяви, че се намали равнището на спектакъла, ще се създаде напрежение, психоза у артистите.

Ф. ФИЛИПОВ - Тогава да го гледаме още тази вечер.

К. ЗИДАРОВ - В заключение аз приемам предложението, мога да се съглася с това. Но най-много ме измъчва това, че изкарват, че аз няма да мога да поправа пиесата си - аз, който съм помагал на толкова автори. Обаче тоя господин Каракостов, който казва, нато че: "Ти си стоял 6 години в театъра, и нищо не си направил!" - това е вече нахалство.

КР. МИРСКИ - Без да има пред вид, че той, като пише, на всяка крачка, прави грешки.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: